

I en tillvaro där lagom inte räcker till

Svenska Dagbladet den 24 november 2019

Allvaret i situationen med gängvåldet tycks äntligen ha registrerats på makthavarnas radar. Den svenska brottsepidemin och dess koppling till invandring dominerar inte bara de svenska nyheterna, utan når långt utanför landets gränser. Numera rapporteras regelbundet i internationella medier om svenskt gängvåld och problemet diskuteras i akademiska kretsar utanför landet.

Det är inte enkelt att få tillgång till data som avslöjar kriminellas bakgrund, vilket försvårar våra möjligheter att göra en korrekt analys av situationen. Senast svenska myndigheter publicerade statistik om brottslingarnas etniska bakgrund var 2005. 2017 vägrade justitieminister Morgan Johansson att publicera statistik om brottslingars etniska ursprung. Han förklarade att "den politiska slutsatsen som jag ska dra, den kan jag redan dra med de internationella och svenska studier som finns". Först i år har Brottsförebyggande rådet efter påtryckningar inlett ett nytt projekt för att kartlägga sambandet mellan brottslighet och härkomst.

Nu har regeringen (igen) beslutat att vidta åtgärder mot gängvåldet. Man vägrar dock fortfarande att diskutera vilka som står bakom våldet och hur migrationspolitiken är kopplad till situationen. Anledningen till denna överkänslighet för kopplingen mellan brottslighet och invandring, som med de flesta andra frågor om invandring, är försök att undvika diskussioner relaterade till kultur. Själva ordet kultur är i sammanhanget tabu.

Samhällsvetare har dock under lång tid studerat kulturella skillnader genom att jämföra samhällen, regioner och sociala grupper. Psykologen Michele Gelfand har populariserat begreppet tight – loose (täthet – löshet) för kulturella skillnader. I ett antal studier visar hon att kulturer kan placeras längs denna skala. Samma kultur kan under en tidsperiod röra sig längs detta spektrum. Täta kulturer har starka sociala normer och liten tolerans för avvikelser. Lösa kulturer kännetecknas av svaga sociala normer och är mycket tillåtande. Hon hävdar att extremt snäva och extremt lösa kulturer är dysfunktionella.

Centralt i detta sammanhang är att människor reagerar och agerar på olika abnormalt och kaotiska sätt när pendeln svänger snabbt mellan de två yttersta delarna av skalan. Den arabiska våren är enligt Gelfand ett exempel på detta. Efter förhoppningar om en demokratisering som resultat av protesterna följde total oordning. Resultatet blev att människor som på gatorna hade krävt frihet för folket igen valde autokratiska ledare.

Gelfand hävdar att det finns en optimal punkt, en perfekt balans mellan ordning och öppenhet, mellan frihet och begränsning. Denna punkt kan jämföras med det svenska begreppet "lagom". Och är det inte uppenbart att den lagom-nivå vi har i dagens svenska samhälle helt enkelt är alltför lös för de nykomlingar som tills nyligen levde i extremt täta kulturer?

Özge Öner